



V Bruseli 20. 5. 2020
COM(2020) 542 final

SPRÁVA KOMISIE

Bulharsko

Správa vypracovaná v súlade s článkom 126 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie

SPRÁVA KOMISIE

Bulharsko

Správa vypracovaná v súlade s článkom 126 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie

1. Úvod

Komisia 20. marca 2020 prijala oznámenie o aktivácii všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu. Doložka v zmysle článku 5 ods. 1, článku 6 ods. 3, článku 9 ods. 1 a článku 10 ods. 3 nariadenia (ES) č. 1466/97, ako aj článku 3 ods. 5 a článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1467/97 uľahčuje koordináciu rozpočtových politík v časoch prudkého hospodárskeho poklesu. Komisia vo svojom oznámení adresovanom Rade vyjadrila názor, že vzhľadom na očakávaný prudký hospodársky pokles v dôsledku pandémie COVID-19 súčasnú podmienku umožňujú aktiváciu doložky. Ministri financií členských štátov 23. marca 2020 vyjadrili súhlas s názorom Komisie. Aktivácia všeobecnej únikovej doložky umožňuje dočasný odklon od postupu úprav smerom k strednodobému rozpočtovému cieľu za predpokladu, že to neohrozí fiškálnu udržateľnosť v strednodobom horizonte. Pokiaľ ide o nápravnú časť paktu, Rada môže na základe odporúčania Komisie takisto rozhodnúť, že prijme revidovanú fiškálnu trajektóriu. Všeobecnou únikovou doložkou sa nepozastavujú postupy Paktu stability a rastu. Členským štátom to umožňuje odchyliť sa od rozpočtových požiadaviek, ktoré by sa za bežných okolností uplatňovali, zatiaľ čo Komisii a Rade to umožňuje uskutočniť potrebné opatrenia koordinácie politík v rámci paktu.

Z údajov, ktoré bulharské orgány oznámili 31. marca 2020 a ktoré následne overil Eurostat,¹ vyplýva, že prebytok verejných financií v Bulharsku dosiahol v roku 2019 výšku 2,1 % HDP, zatiaľ čo hrubý dlh verejnej správy sa nachádzal na úrovni 20,4 % HDP. Na základe konvergenčného programu na rok 2020 plánuje Bulharsko na rok 2020 deficit na úrovni 3,1 % HDP, zatiaľ čo dlh sa plánuje na úrovni 28,5 % HDP.

Deficit plánovaný na rok 2020 predstavuje *prima facie* dôkaz o existencii nadmerného deficitu podľa Paktu stability a rastu.

Na základe týchto skutočností Komisia vypracovala túto správu, v ktorej analyzuje, či Bulharsko dodržiava kritérium deficitu uvedené v zmluve. Dlhové kritérium možno považovať za splnené, keďže miera zadlženosti je pod referenčnou hodnotou 60 % HDP stanovenou v zmluve. Zohľadňujú sa v nej všetky závažné faktory a náležite sa prihliada na rozsiahly hospodársky šok, ktorý súvisí s pandemiou ochorenia COVID-19.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

Tabuľka 1. Deficit a dlh verejných financií (% HDP)

		2016	2017	2018	2019	2020 KOM	2021 KOM
Kritérium deficitu	Saldo verejných financií	+0,1	+1,1	+2,0	+2,1	-2,8	-1,8
Dlhové kritérium	Hrubý dlh verejnej správy	29,3	25,3	22,3	20,4	25,5	25,4

Zdroj: Eurostat, prognóza Komisie z jari 2020

2. KRITÉRIUM DEFICITU

Na základe konvergenčného programu na rok 2020 má deficit verejných financií Bulharska v roku 2020 podľa plánov dosiahnuť úroveň 3,1 % HDP, čím prekročí referenčnú hodnotu 3 % HDP, ktorá je stanovená v zmluve, no blízko pri nej. Hoci deficit verejných financií prekročí 3 % HDP, plánuje sa, že zostane na úrovni blízko referenčnej hodnoty stanovenej v zmluve. Na základe jarnej prognózy Komisie sa deficit verejných financií v roku 2020 očakáva na úrovni 2,8 % HDP, čo je mierne pod referenčnou hodnotou 3 % HDP.

Prekročenie referenčnej hodnoty stanovenej v zmluve je v roku 2020 výnimočné, keďže je dôsledkom prudkého hospodárskeho poklesu. Vzhľadom na vplyv pandémie COVID-19 na bulharské hospodárstvo sa v jarnej prognóze Komisie predpokladá, že v roku 2020 dôjde k poklesu reálneho HDP o 7,2 %.

Prekročenie referenčnej hodnoty stanovenej v zmluve v rámci konvergenčného programu je podľa zmluvy a Paktu stability a rastu dočasné. V prognóze Komisie z jari 2020 sa predovšetkým predpokladá, že v roku 2021 deficit klesne pod referenčnú hodnotu.

Stručne povedané, plánovaný deficit je v roku 2020 tesne nad referenčnou hodnotou 3 % HDP stanovenou v zmluve. Prekročenie sa na účely podľa zmluvy a Paktu stability a rastu považuje za výnimočné a dočasné. Analýza teda naznačuje, že kritérium deficitu podľa zmluvy a nariadenia (ES) č. 1467/97 je splnené.

3. ZÁVAŽNÉ FAKTORY

V článku 126 ods. 3 zmluvy sa stanovuje, že ak členský štát nesplní požiadavky vyplývajúce z jedného alebo z oboch uvedených kritérií, Komisia pripraví správu. V uvedenej správe sa tiež musí „prihliadnuť na to, či štátny deficit prekračuje štátne výdavky na investície a musia sa zohľadniť všetky ostatné závažné faktory vrátane stavu hospodárskeho a rozpočtového výhľadu členského štátu na stredne dlhé obdobie“.

Uvedené faktory sú ďalej objasnené v článku 2 ods. 3 nariadenia (ES) č. 1467/97, v ktorom sa takisto stanovuje, že treba náležite zohľadniť „všetky ostatné faktory, ktoré sú podľa názoru dotknutého členského štátu závažné z hľadiska komplexného posúdenia súladu s kritériami deficitu a dlhu a ktoré členský štát predložil Rade a Komisii“.

V súčasnej situácii je kľúčovým dodatočným faktorom zohľadnenie týkajúce sa hospodárskeho vplyvu pandémie COVID-19 v roku 2020, ktorá výrazne ovplyvňuje

rozpočtovú situáciu a vedie k veľmi neistému výhľadu. Pandémia viedla aj k aktivácii všeobecnej únikovej doložky.

3.1. Pandémia COVID-19

Pandémia COVID-19 spôsobila rozsiahly hospodársky šok, ktorý má výrazný negatívny vplyv na celú Európsku úniu. Dôsledky na rast HDP budú závisieť od trvania pandémie a opatrení prijatých vnútroštátnymi orgánmi i orgánmi na európskej a celosvetovej úrovni s cieľom spomaliť jej šírenie, chrániť výrobné kapacity a podporiť celkový dopyt. Členské štáty už prijali alebo prijímajú rozpočtové opatrenia s cieľom zvýšiť kapacitu svojich systémov zdravotnej starostlivosti a poskytnúť pomoc tým osobám a odvetviám, ktoré boli najviac postihnuté. Boli takisto prijaté významné opatrenia na podporu likvidity a iné záruky. Na základe podrobnejších informácií majú príslušné štatistické orgány preskúmať, či uvedené opatrenia majú okamžitý vplyv na saldo verejných financií alebo nie. Prijaté opatrenia budú spolu s poklesom hospodárskej činnosti viesť k podstatnému zvýšeniu deficitu verejných financií a dlhových pozícií.

3.2. Strednodobá hospodárska pozícia

Na začiatku pandémie COVID-19 boli hospodárske podmienky v Bulharsku priaznivé. Rast HDP v roku 2019 na úrovni 3,4 % bol výrazný už piaty rok po sebe, a to najmä v dôsledku rastúcej spotreby domácností. Epidémia COVID-19 prerušila pozitívny trend. Predpokladá sa, že reálny HDP Bulharska v roku 2020 klesne o 7,2 %, čo je spôsobené hlavne nepriaznivým vplyvom opatrení prijatých na zamedzenie šírenia pandémie po vyhlásení núdzového stavu 13. marca 2020 a spomalením medzinárodnej hospodárskej činnosti v prvom štvrtroku 2020. Očakáva sa, že súkromná spotreba klesne o takmer 6 % a investície sa v roku 2020 znížia o 18 %. V tom istom roku sa predpokladá rozsiahly pokles vývozu o viac ako 13 % a dovoz podľa očakávaní klesne o viac ako 12 %. Predpokladaný prudký pokles HDP je zmierňujúcim faktorom pri posudzovaní súladu Bulharska s kritériom deficitu v roku 2020.

V roku 2021 sa predpokladá oživenie rastu. Keďže trh práce sa má zlepšiť, očakáva sa, že hlavnou hybnou silou bude súkromná spotreba. Predpokladá sa, že prínosom pre rast bude aj oživenie vývozu. Investície však podľa očakávaní budú sledovať pomalší trend oživenia, pretože z dôvodu vysokej miery neistoty a stále nedostatočného financovania podnikov sa investičné činnosti budú rušiť a odkladať. Tento makroekonomický výhľad sa vyznačuje výnimočnou mierou neistoty, pokiaľ ide o trvanie pandémie, ich vplyv na hospodársku činnosť, modely spotreby a financovanie podnikov.

3.3. Strednodobá rozpočtová pozícia

Na základe výsledných údajov a prognózy Komisie bol štrukturálny prebytok v roku 2019 na úrovni 1,1 % HDP, teda nad úrovňou strednodobého cieľa deficitu 1 % HDP.

Bulharské orgány naplánovali v roku 2020 takmer vyrovnaný rozpočet. Parlament 6. apríla 2020 prijal revidovaný štátny rozpočet s cieľom zabezpečiť nový hospodársky výhľad a opatrenia na boj proti pandémie COVID-19. V rozpočte sa predpokladá deficit vo výške 3

% HDP v hotovostnom vyjadrení alebo 3,1 % HDP podľa ESA. Tieto plány sa vyznačujú výnimočnou mierou neistoty, pokiaľ ide o trvanie pandémie a jej vplyv na fiškálny výhľad.

V konvergenčnom programe sa poskytujú informácie o významných nových opatreniach na zamedzenie šírenia pandémie a na podporu hospodárstva a o odhadovanom vplyve makroekonomickej situácie. V konvergenčnom programe sa odhaduje, že tieto priame podporné opatrenia budú mať v roku 2020 rozpočtový vplyv na úrovni 1,3 % HDP. Medzi hlavné nové opatrenia patria vyššie výdavky na zdravotnícke vybavenie, dodatočné odmeny pre bezpečnostných pracovníkov a vojakov, dotácie pre podniky na zachovanie pracovných miest a odklady platieb dane. V dôsledku recesie budú príjmy podľa odhadov nižšie, než sa očakávalo, a to približne o 2,5 % HDP. V konvergenčnom programe sa takisto uvádzajú informácie o systéme štátnych záruk vo výške 0,6 % HDP a o prerozdelení investičných fondov vo výške približne 0,8 % HDP s cieľom financovať dodatočnú odmenu pre zdravotníckych pracovníkov a pracovníkov z iných odvetví, zdravotnícke vybavenie a finančnú podporu pre MSP. Na základe podrobnejších informácií majú príslušné štatistické orgány preskúmať, či uvedené opatrenia majú okamžitý vplyv na saldo verejných financií alebo nie.

Strednodobá fiškálna stratégia vlády zatiaľ nebola oficiálne aktualizovaná. V konvergenčnom programe sa však predkladá náčrt rozpočtovej stratégie v strednodobom horizonte, konkrétne že sa bude aj naďalej zameriavať na udržateľnosť rozpočtového rámca a záväzok strednodobého rozpočtového cieľa Bulharska týkajúci sa ročného štrukturálneho deficitu vo výške 1 % HDP.

3.4. Iné faktory, na ktoré upozornil členský štát

Bulharské orgány zaslali 15. mája 2020 list, v ktorom v súlade s článkom 2 ods. 3 nariadenia (ES) č. 1467/97 uviedli závažné faktory. V analýze uvedenej v predchádzajúcich oddieloch sa už zoširoka rozobrali kľúčové faktory, ktoré predložili bulharské orgány. V liste sa objasňuje, že v čase vypuknutia krízy malo Bulharsko veľmi silnú fiškálnu pozíciu a že odchýlka od začiatočného rozpočtového cieľa je v plnej miere spôsobená vypuknutím pandémie. V liste sa dodáva, že v rámci očakávaného hospodárskeho oživenia sa vláda zameriava na vykonanie konsolidačného roku v štrukturálnom vyjadrení aspoň 0,5 % HDP v roku 2021 a na vyrovnanie rozpočtu do roku 2023.

5. ZÁVERY

Podľa plánov konvergenčného programu sa v Bulharsku plánuje v roku 2020 zvýšenie celkového deficitu verejných financií na 3,1 % HDP, čo je tesne nad referenčnou hodnotou 3 % HDP stanovenou v zmluve, no blízko pri nej. Plánované prekročenie referenčnej hodnoty sa považuje za výnimočné a dočasné. Analýza naznačuje, že kritérium deficitu vymedzené v zmluve a v nariadení (ES) č. 1467/1997 je splnené.